

Vers uns principis per al
TREBALL AMB FAMÍILES
en l'àmbit de la Justícia
Juvenil

Guillem Feixas
Universitat de Barcelona
gfeixas@ub.edu

Per què treballar amb les famílies?

- ◆ La civilització occidental se centra en l'individu, la persona, ...
- ◆ El sistema legal es basa en la responsabilitat individual
- ◆ La psicologia té com objecte d'estudi la conducta... individual
- ◆ Tots nosaltres tenim una marcada vivència d'individualitat, singularitat, unicitat...

Todas las acciones tienen lugar en el tiempo por el entretrejado de las fuerzas de la naturaleza, pero el hombre perdido en egoísta ilusión cree que él mismo es el actor. (Bhagavad Gita, 3, 27-28)

Què és “una família”?

“família” vol dir, avui, coses molt diverses:

- nuclear (típica), que segueix actuant com a referent
- monoparental
- pares separats/divorciats
- noves parelles dels pares
- altres familiars a càrrec dels adolescents
- famílies d'adopció o en acolliment
- famílies en contextos socials d'exclusió, malaltia...
- situacions derivades de l'immigració, multiculturals
- famílies extenses àmplies (“clan”)
- parelles adolescents (embaràs prematur)
- altres

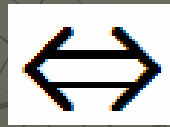
- ◆ La definició de família no pot venir donada per normes externes, ni biològiques (parentiu).
- ◆ La família es constitueix per aquells que viuen sota un mateix sostre, o en dos, o fins i tot sense sostre, i se senten units per lligams amorosos, d'intimitat i de protecció.
- ◆ La família com entorn proper d'intimitat i afecte que ha de promoure el desenvolupament dels seus membres.
- ◆ "Nosaltres" que va més enllà del "jo".

Gran part dels problemes humans

- se situen en l'àrea afectiva
- impliquen els lligams amb la **família d'origen**
- tenen a veure amb les dificultats que comporta la formació i desenvolupament de la **família de procreació** (parella, fills)

La família pot ser, al mateix temps:

Part de la realitat
desitjada (ideal),
motiu de
satisfacció

Un lloc on
s'experimenta gran
sofriment i
destrucció

Font de suport i
recursos per
al canvi

Obstacle per al
desenvolupament
dels seus
membres, focus de
resistència al canvi

Aparentment,

una persona por sentir-se i semblar independent de la seva família d'origen però...

ens uneixen amb la família llaços i lleialtats invisibles que romanen malgrat els conflictes, la distància física... o la mort

Cal distingir la família presencial de la virtual

La identitat personal és relacional

- ◆ Quan neixem és la família qui ens ha de nodrir ... i també ens diu qui som
- ◆ Mentre creixem, la nostra identitat va esdevenint més autodeterminada però sempre en relació dialèctica amb les posicions que ocupen els altres membres
- ◆ Mai deixa de ser interdependent de les identitats i visions dels altres significatius

El canvi és interdependent

- ◆ El canvi en un individu implica canvis en els altres, ... si aquests és resisteixen el canvi individual és fa gairebé impossible
- ◆ El treball amb un adolescent té moltes més possibilitats si arribem a la família
- ◆ Pot ser que **ALGUNA** família sigui la causa del problema, però **TOTES** tenen recursos que poden ser útils per construir una solució

La família com a sistema...

- ◆ complex, format per una xarxa d'interaccions on cada membre és alhora agent actiu i receptor
- ◆ en constant evolució: cicle vital familiar
- ◆ el tot és més que la suma dels seus membres
- ◆ immers en altres sistemes (escolar, social, comunitat, mediàtic, ...)
- ◆ format per subsistemes, aliances... i potser també per coalicions intergeneracionals que impliquen als adolescents

La família/sistema en conflicte

En situacions inestables o de conflicte (sovint en parella, fam. extensa) el problema d'un fill pot estructurar una nova situació. Exemples:

- centra l'atenció i cooperació entre els membres (vs. conflictes interns)
- confirma la visió d'una de les parts, en detriment de l'altra (culpa, etc.)
- congela el cicle vital
- processos d'identificació/diferenciació
- nova estructura o conflicte

El paper de la Justícia ... i els professionals

La família pot intentar absorbir-los
dins la dinàmica del sistema:

- ◆ "àrbitres" que es decantin cap una de les parts en conflicte
- ◆ procés d'estigmatació/cronificació
- ◆ minimització/desatenció

Tipus d'intervencions familiars

- ◆ Consulta familiar conjunta
- ◆ Consultes amb diferents membres
- ◆ Grups familiars múltiples (tallers)
- ◆ Grups d'autoajuda

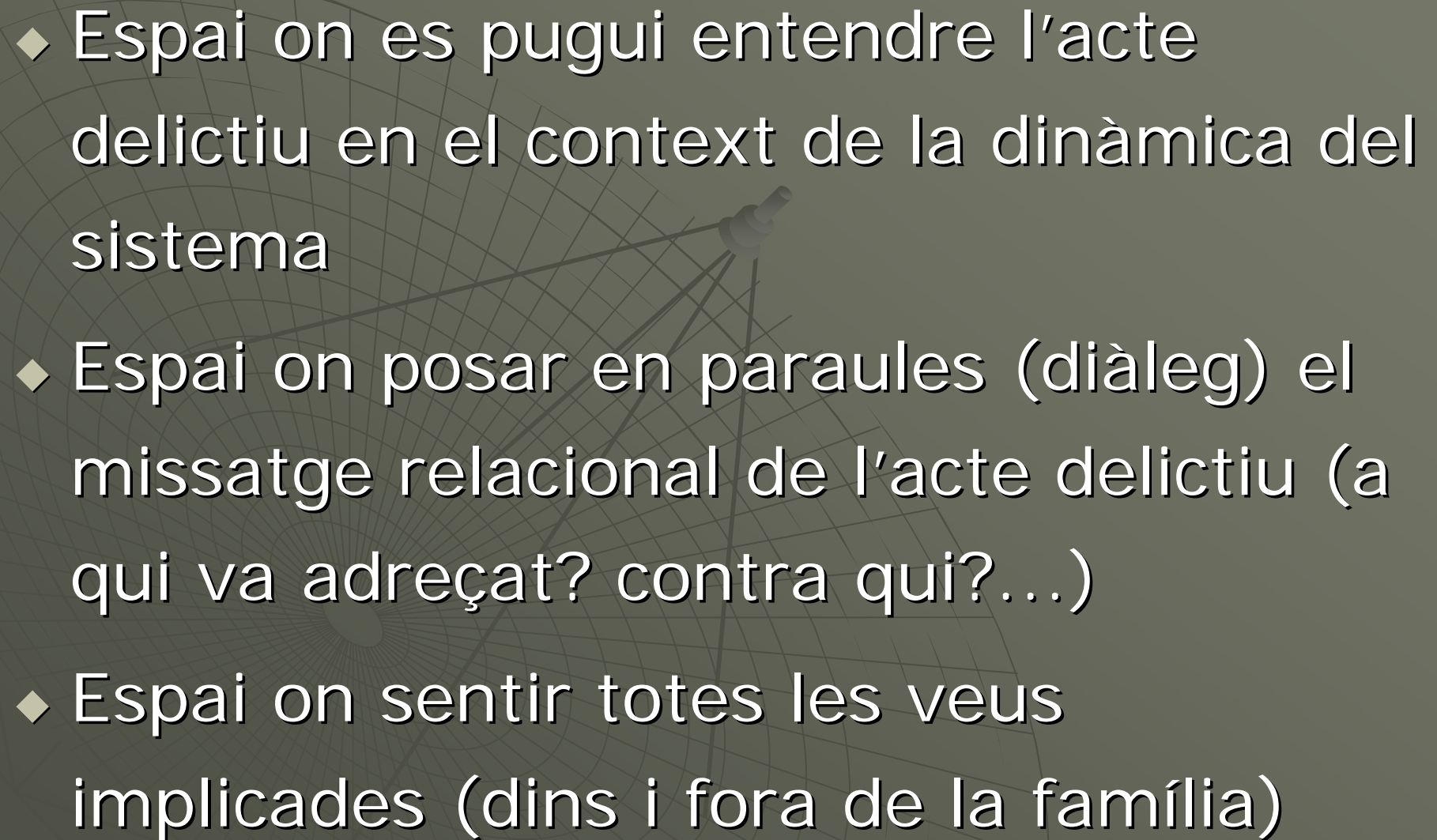
- ◆ Una perspectiva familiar preferirà en la majoria de casos una convocatòria familiar conjunta
- ◆ Un enfocament familiar de la intervenció no suposa SEMPRE treballar amb TOTA la família... a vegades hem de treballar només amb un membre...
- ◆ El model de treball familiar no es defineix pel nombre de persones que entrevistem sinó per la perspectiva i posició que adoptem

Es pretén:

- ◆ augmentar la qualitat de la vida familiar
- ◆ harmonitzar desenvolupament personal del jove amb el dels altres membres (si creixen tots el canvi serà més profund)

NO es pretén:

- ◆ mantenir la "unitat" familiar a qualsevol preu
- ◆ sacrificar el desenvolupament d'un membre "pel bé de la família"
- ◆ preservar estructures que no funcionen

-
- ◆ Espai on es pugui entendre l'acte delictiu en el context de la dinàmica del sistema
 - ◆ Espai on posar en paraules (diàleg) el missatge relacional de l'acte delictiu (a qui va adreçat? contra qui?...)
 - ◆ Espai on sentir totes les veus implicades (dins i fora de la família)

Grups Familiars Múltiples

- ◆ Inici amb un taller sobre un tema d'interés (per ex., l'adolescència)
- ◆ Grup obert, quinzenal
- ◆ Demanar respecte per l'assistència (avisar quan no es pugui venir)
- ◆ Ser respectuosos amb les baixes
- ◆ Anunciar les altes

Un espai per ...

- ◆ Compartir experiències
- ◆ Manifestar queixes, expressar dificultats
- ◆ Compartir i generar solucions i alternatives
- ◆ Comentar fets recents importants
- ◆ Fomentar la socialització, lloc de trobada
- ◆ Reforçar i repasar conceptes del taller

- ◆ Incloure en el mateix grup usuaris amb bon nivell i altres més problemàtics
- ◆ Cal persistència per enfrontar problemes tan diversos com les "resistències" al canvi, les reticències i manca de confiança (vers la institució, els terapeutes i entre ells), la vergonya, la escassa assistència a les sessions, i altres dificultats pràctiques (horaris, desplaçament, etc...)

- ◆ Eludir la confrontació directa, no jutjar si el que es diu és cert o no, intentar comprendre que allò que es diu pot formar part de la seva "realitat", però introduir altres perspectives: "Dius que vas viure això però com ho veuria un altre membre de la família, un veí, ... o un jutge"
- ◆ Evitar interpretar les conductes dels familiars

Grups d'Ajuda Mútua

- ◆ Poden ser conduïts per antics usuaris
- ◆ Volen esdevenir referència, xarxa social, fins i tot referent "moral"
- ◆ Potenciar el recolzament mutu davant les dificultats, "desmoralitzacions", etc.
- ◆ Naturalment es formen subgrups i activitats espontànies

Moltes gràcies per
la vostra atenció!!